

ПТАХИ В ЛІРИЦІ ГОРАЦІЯ

У статті розглядаються образи птахів у системі поетичних образів од Горація та робиться спроба реконструювати концепт ПТАХ у його поезіях. Встановлено, що ключовими художніми образами птахів є образи-символи птахів-віщунів, лебедя та голуба. Контекстом для цих образів є як події римської історії, так і міфічні сюжети.

Ключові слова: поетичні образи Горація, образи-символи, образи-міфологеми, концепт ПТАХ у Горація.

Численна вітчизняна і зарубіжна література, присвячена Горацію [1 – 21], вказує на незгасаючий інтерес у вчених-філологів до творчості цього класика античної літератури. Поезії Горація досліджувалися в історичному [1, 13, 14, 17], філософсько-естетичному [4, 6, 11], міфологічному [8], символічному [8], загально-філологічному [2, 3, 7, 9–12, 15–21], вузько-лінгвістичному [5] ключі. Різні підходи застосовувалися і для опису його поетичних образів [2, 3, 7–9, 11, 12, 14–21]. Проте, наскільки нам відомо, спеціального дослідження системи поетичних образів птахів у поезії Горація ще не здійснювалося.

Мета нашої розвідки – описати образи птахів у горацієвих одах, з'ясувати місце цих образів у системі поетичних образів, мотивів та сюжетів Горація, структурувати ці образи і спробувати реконструювати концепт ПТАХ у ліриці Горація.

Згадки про птахів наявні у двадцяти дев'яти із ста трьох од, тобто більш, ніж у третині всіх од. У чотирьох книгах од, відповідно до їх ідейного і художнього змісту, ці згадки розподіляються нерівномірно: шість разів – у першій книзі (загальна кількість од – 38), тричі – у другій книзі (20 од), одинадцять разів – у третій книзі (30 од), дев'ять разів – у четвертій книзі (15 од). Найбільша питома вага “пташиних” од – у четвертій книзі, у “Римських одах”. Для позначення птахів од Горації використовує 13 лексем. Дві з цих лексем означають “птаха взагалі” і, водночас, “віщого птаха, знамення”: *avis* (“птах, будь-який птах; віщий птах; знамення, прикмета”) [22, с. 122] та *ales* (“1. птах, великий за розміром; знамення. 2. крилатий”) [22, с. 55]. П'ять лексем позначають саме віщих птахів: *corvus* (“крук”) [22, с. 266], *cornix* (“ворона”) [22, с. 263], *picus* (“дятел”) [22, с. 769], *parra* (“невідомий птах, можливо, сова”; крик його віщував біду) [22, с. 727], *oscen* (“віщий птах: крук, ворона чи сова”; віщування

відбувалося за його криком) [22, с. 713]. Визначити зоологічний вид двох птахів-віщунів, що названі як “*praeta*” та “*oscen*”, не можливо. За даними словника Веллі [27, с. 331], етимологія слова “*praeta*” невідома; “*oscen*” же походить від дієслова “*cano*” (“співати”) [27, с. 322] і, можливо, не має певної родо-видової прив’язки. Два віщих птаха (*corvus* та *cornix*) належать до родини воронових, і один (*picus*) – до дятлових. Якщо припустити, що “*praeta*” позначає саме сову, то серед птахів-віщунів є також представник родини совових. Із хижих птахів згадуються *aquila* (“орел”) [22, с. 87] і *accipiter* (“яструб”) [22, с. 21]. Дві лексеми використані на позначення двох видів голубів: *columba* (“голуб, голубка”) [22, с. 206] і *palumbes* (“дикий голуб, припутень”) [22, с. 721]. Для найменування лебедя використано дві лексеми: латинська *olor* і грецька *cysnus*. Крім перелічених вище видів птахів, оди містять натяк на ластівку через міфічний сюжет. Таким чином, наявні згадки про 10 видів птахів: крук, ворона, дятел, сова – віщуні, орел і яструб – хижі, голуби – будь-який представник родини голубових і припутень, лебідь і ластівка.

Лексема “*avis*” вживається п’ять разів у таких контекстах:

1) “*mala ducis avi domum*” (*Carm.* I.15, 5): “при поганих знаменнях (із поганим птахом) ведеш додому”. Ці слова – початок промови старця Нерей до Паріса, яка і є змістом оди. Настановна промова: не можливо за приємними піснями і любовними втіхами сховатися від тягарю війни. Вироку долі не відвернеш.

2) “*avium citharaeque cantus*” (*Carm.* III.1, 20–21): “спів птахів і кіфари не навіть сну, як і вишукані бенкети не прищеплять тонкого смаку тому, над нечестивою шиєю якого висить оголений меч, адже спокійний сон сільських людей не нехтує невеликими хатинами і тінистими берегами” (*Carm.* III.1, 17–23). Ідея цієї оди: “треба вдовольнятися малим. Вести спокійне сільське життя і мати дозвілля, присвячене музам, краще, ніж, жадаючи багатства і влади, бути беззахисним перед бурхливим виром політичних війн”. Перший рядок оди: “*Odi profanum vulgus et arceo*” (“ненавиджу натовп, непричетний до божественного слова, і геть жену”).

3) “*divina avis*” (*Carm.* III.27, 10): “божественний птах: Я, передбачливий ауспик, для того, за кого боїтимось, буду просити полетіти крука-віщуна від сходу сонця, перш ніж божественний птах із стоячого болота знову викличе невідворотні зливи” (*Carm.* III.27, 7–12). “Сюжетний маятник” [2, с. 169] оди, відштовхнувшись від напутніх побажань Галатеї, зміст яких: “нехай тобі скрізь щастить, нехай тільки нечестиві бояться поганих прикмет перед подорожжю”, коливається до напутньої поради Європі: “не слід скаржитись на долю тій викраденій мандрівниці, яка дасть назву материку”. Ода III.27 потребує окремого дослідження, адже трактування в ній сюжету морських

мандрів суперечить такому в інших творах Горация закликом не боятися їх. Крім того, необхідно уточнити, про якого саме божественного птаха йдеться. Можливо, за аналогією з вороною – вісницею дощу оди III.17, йдеться саме про цього птаха.

4) “*regnum in avis vagas permisit*” (*Carm.* IV.4, 2–3): “надав царську владу над перелітними птахами: одного птаха – владаря блискавки, якому дав царську владу над птахами, перевіряв вірність Юпітер на Ганімеді із золотими кучерями” (*Carm.* IV.4, 1–4). Ода – панегірик Друзові за перемогу над вінделіками і, ширше, панегірик римському народу. Як Юпітер – цар над богами, так і орел – цар над птахами, а Друз, юний родич імператора Августа, порівнюється з молодим орлом.

5) “*infelix avis*” (*Carm.* IV, 12, 6): “нешасна пташка” – Прокна, що була перетворена на ластівку. Цей міфологічний образ надає “історичної глибини” [2, с. 162] картині приходу весни (“вже супутники весни – фракійські вітри, які заспокоюють море, наповнюють паруси, вже не стоять застиглими поля, і не шумлять ріки, повні зимовим снігом; в’є гніздо нещасна пташка, жалібно стогнучи, оплакує Ітіса” (*Carm.* IV, 12, 1–6). Хід думки в оді типовий для Горация: “прийшла весна, тож вип’ємо, Вергілій, адже незабаром нам померти”.

Під *avis* тут Гораций розуміє: співучу пташку; божественного птаха-віщуна і його знамення; одного із птахів, якими править орел; ластівку; тобто будь-якого не хижого птаха.

Лексема “*ales*” вживається дев’ять разів, причому два з них – в одній і тій самій оді II.20, у наступних контекстах:

1) “*sive mutata iuvenem figura ales*” (*Carm.* I.2, 41–42): “змінившись на крилатого юнака”. Юнак цей – Гермес, на захист якого сподівається Гораций під час громадянських війн навіть тоді, коли батько-Марс забув про свій народ. Всі три боги, які згадані в оді, мають свої певні ролі: Юпітер карає римлян за безбожність; Марс, захопившись війнами, не допомагає їм; Гермес – месник за Цезаря і захисник. Лексема “*ales*” вжита як прикметник.

2) “*scriberis Vario fortis et hostium victor Maeonii carminis alite*” (*Carm.* I.6, 1–2): “тебе як про сильного вождя і переможця ворогів опише у меонійській пісні крилатий Варій (Варій – птах)”. Гораций називає себе легковажним поетом, тому дає можливість оспівувати перемоги іншим поетам. Тут “*ales*” теж є прикметником.

3) “*album mutor in alitem*” (*Carm.* II.20, 10): “перетворююся на білого птаха. Ось, ось уже сідає мені на ноги шершава шкіра, і перетворююся на білого птаха, а зверху виростає легке пір’я через пальці й на плечах” (*Carm.* II.20, 9–12); “*canorus ales*” (*Carm.* II.20, 15–16): “співочий (звучний) птах. Вже я, звучний птах, більш обізнаний (звичний) за Дедалового Ікара, побачу береги стогнучого Боспору, і Гетулійські Сирти, і Гіперборейські поля” (*Carm.* II.20, 13–16).

Процитовані дві строфи – центральні у цій оді (3 і 4 із шести), акцентують увагу на процесі метаморфозу поета Горація у лебедя і на широких обрїях, що відкриються перед ним після завершення метаморфозу. Привертає увагу те, що власне назви лебедя в оді не ужито, вочевидь для посилення ефекту сприйняття процесу перетворення зсередини. Починається ода тим, що Горацій називає себе “*biformis vates*” – “крилатим поетом” (*Carm.* II.20, 2 – 3). Буквально, “*biformis*” – це той, що має дві форми, дві подоби, а “*vates*” означає водночас і пророка, і поета. Лебідь – птах Аполлона-Музагета [8], його символ; перетворення поета на цього птаха – вищий ступінь причетності до поезії. Поезія нищить просторові та часові рамки, що обмежують людину-поета, вона дає абсолютну свободу, гарантує безпеку і дарує безсмертя. Показово, що Горацій прославляє себе як поета у останніх одах (II.20 і III.30) двох центральних книг од (другої і третьої з чотирьох).

3) “*alite lugubri*” (*Carm.* III.3, 61): “при поганих знаменнях. Відроджена фортуна Трої при поганих знаменнях знову зазнає жадливої поразки, коли вестиму переможні війська я, дружина і сестра Юпітера” (*Carm.* III.3, 61 – 64). Ода, оповідь у якій вкладена у вуста Юнони – трюсенависниці, містить прозорий натяк на вергілієву Енеїду. Починаючись зі слів: “справедливого чоловіка, який твердо тримається мети, ніщо не відверне від обраного шляху”, закінчується ця ода несподівано: “це не личить жартівливій лірі; припини, вперта Муза, знову передавати розмови богів і витончувати значне незначними розмірами”. Відмежування від політичних сюжетів, постулювання себе як римського Анакреона – співця вина, веселощів і кохання – мотив лірики Горація, який часто повторюється.

4) “*nec Tityi iecur reliquit ales*” (*Carm.* III.4, 77–78): “і птах (шуліка – за міфом) не залишив нічого від печінки Тітія”. Йдеться про покарання богами гібристів. Ода – гімн Калліопі, містить подяку як особисто Калліопі, так і іншим Каменам за опіку ще з дитинства над поетом Горацієм. Протекція Муз робить навіть морське плавання безпечним, тому поет зможе охопити зором всі римські землі. Музи дають бажаний відпочинок (*otium*) Цезарю після ратних борінь. Боги не люблять зухвалих, у тому числі тих, що протидіють Цезарю, і карають гібристів.

5) “*tibi qualum Cythereae puer ales*” (*Carm.* III.12, 4): “у тебе забере робочий кошик крилатий хлопчик Кіфери”, тобто Купідон. Ода про закохану Необулу, закриту вдома суворим дядьком. “*Ales*” – прикметник, епітет Купідона.

6) “*qualem ministrum fulminis alitem*” (*Carm.* IV.4, 1): “одного птаха – владаря блискавки”. Йдеться про орла, у подобі якого Зевс викрав Ганімеда.

7) “*potiore ductos alite muros*” (*Carm.* IV.6, 23–24): “з кращим знаменням зведені стіни”. Феб-Аполлон ублагав Юпітера відновити стіни Трої. Ода – гімн Аполлонові, захиснику поетів.

8) “*ales Pegasus*” (Carm. IV.11, 26–27): “крилатий Пегас”. Пегас, що скинув Беллерофонта, і Фаєтон дають урок: прагнути можна тільки доступного; триматися слід середини; хто злетів високо, тому високо і падати. Повчання даються дівчині, закоханій у не рівного їй. Ода ж – про святкування дня народження Мецената.

Ales як прикметник є епітетом Меркурія, поета Варія, Купідона, Пегаса. Як іменник – використовується на позначення: лебедя, тобто поезії; орла і шуліки, тобто птахів Юпітера, які є орнітоморфною іпостассю бога, птахами – виконавцями божої волі; віщих птахів – демонстраторів божої волі і, відповідно, метонімічно – знаком цієї волі. Тобто, *ales* – це птах, причетний до богів. Мотив загибелі Трої супроводжується у Горация даними птахами поганими знаменнями, щоб підкреслити приреченість цього міста.

Контекстами для птахів-віщунів є ода III.27, у якій методично перераховуються погані прикмети: “нехай нечестивих (“*inpius*”) веде знамення сови (чи іншого віщого птаха), що гугукає знову і знову (“*parrae recinentis omen*”), і вагітна сука, чи сіра вовчиця, що біжить від поля Ланувійського, чи лисиця, яка незабаром приведе лисенят; нехай перерве змія визначений шлях, коли, метнувшись вбік, подібно до стріли, налякає коней” (Carm. III.27, 1–7). Далі сказано про добре знамення, про яке попросить сам поет-ауспик – політ крука зі сходу: “*oscinem corvum prece suscitabo solis ab ortu*” (Carm. III.27, 11–12). Потім знову йдеться про погані знаки для подорожуючих: “нехай тобі не забороняє іти ні зловісний дятел, ні волоцюга-ворона” (“*teque nec laevos vetet ire picus nec vaga cornix*”, Carm. III.27, 15–16).

Погані прикмети, пов’язані з птахами: сова, що постійно гугукає (“*parra recinens*”), зловісний дятел (“*laevos picus*”), волоцюга-ворона (“*vaga cornix*”). Добра прикмета – політ від сходу сонця крука, причому крук називається птахом, який подає знамення криком (“*oscep corvus*”).

Про ворону йдеться також в одах III.17 і IV.13. В оді III.17, оді про Елія Ламія, ворона названа “старим авгуром дощів”, що випадають на початку зими” (“*aquae nisi fallit augur annosa cornix*”: “якщо не бреше води авгур стара ворона”, Carm. III.17, 12–13). В оді IV.13 висміюється немолода жінка Лікія, яка все ще хоче подобатися юнакам. Лікія порівнюється із старенькою вороною (“*cornix vetula*”, Carm. IV.13, 25). Епітетом ворони є “стара” (“*annosa*” або “*vetula*”); ці епітети відображають античну уяву про ворон як про довгожителів, що можуть досягти віку навіть у п’ятсот років. Ворона є авгуром дощів; крик її може бути поганою прикметою.

Серед хижих птахів названі орел (*aquila*, Carm. IV.4) і яструб (*accipiter*, Carm. I.37); шуліка вводить міфологічним сюжетом: птах, що видзьобав печінку Тітія (Carm. III.4).

Орел, символ Юпітера-царя, фігурує у римській оді – панегірику. Він є “володарем блискавки” (“*minister fulminis*”) – атрибуту Юпітера. Уславлення Друза у цій оді є водночас і уславленням Августа, адже сильні та гідні породжуються тільки такими ж батьками: “*fortes creantur fortibus et bonis*” (*Carm.* IV.4, 29). Ця думка далі розвивається: “і молоді коні мають батькові чесноти, а неприборкані орли не породять мирної голубки” – “*est in iuvenis, est in equis patrum virtus neque inbellem feroces progenerant aquilae columbam*” (*Carm.* IV.4, 30–32).

Яструб – птах, що переслідує голубку, є поширеним образом грецької лірики [7, с. 260]. В оді I.37, у якій прославляється перемога при Акції, він символізує Цезаря, який женеться за Клеопатрою: “*accipiter velut mollis columbas*” (“як яструб за ніжними голубками”, *Carm.* I.37, 17–18). Мотив переслідування підсилюється наступним порівнянням яструба з мисливцем, що полює на зайця на засніжених фесалійських рівнинах (*Carm.* I.37, 18–20).

Звертає на себе увагу неодноразове протиставлення хижих, тобто войовничих, птахів перш за все голубу, який вже з цього контексту сприймається як символ миру. Крім того, хижі птахи як птахи-царі протистоять решті пташиного роду.

Голуб з’являється в одах чотири рази (I.2, I.37, III.4, IV.4).

1) “*sedes fuerat columbis*” (*Carm.* I.2): “де були домівки голубів”. Сюжет оди I.2: сильний паводок на Тибрі, що спричинив руйнування споруд і приніс людські жертви. Паводок прирівнюється до всесвітнього потопу і трактується як кара, наслана на Рим Юпітером за громадянські війни. Щоб показати висоту паводкових вод, зображені верхівки в’язів, на яких раніше гніздилися голуби і які стали притулком для риб; та сарни, що плавають довкола: “*piscium et summa genus haesit ulmo, nota quae sedes fuerat columbis, et superiecto pavidae natarunt aequore dammae*” (*Carm.* I.2, 10–13).

2) Ода I.37 – про Клеопатру, вже згадувалася вище. Ніжна голубка, що тікає від яструба – Цезаря, тут символізує Клеопатру. Орнітоморфізм Клеопатри підкреслюється тим, що вона летить, рятуючись від переслідування: “*mentemque lymphatam [...] volantem*” – “боязкий дух, що летить”.

3) У теж вже згаданій оді Калліопі (III.4), голуби – це птахи Муз, які у гаю стережуть сон малого Горація: “*me [...] ludo fatigatumque somno fronde nova puegum palumbes texere, mirum quod foret omnibus*” (“мене, малого, стомленого грою, уві сні вкрили припутні зеленим гіллям на диво всім”, *Carm.* III.4, 9–13). Ця ідилічна буколічна картина має, як завжди у Горація, тематичне (зоологічне і міфологічне) розширення та конкретну географічну прив’язку: “гнізда припутні мали і на горах Ахеронта, і у бантійських лісах, і на тучній пашні низин Форента; спав я, неушкоджений ні чорними

зм'яями, ні ведмедами, бо був захований священним лавром і принесеним миртом, не без допомоги богів, натхненний малюк” (Carm. III.4, 14–20).

4) Мирний голуб оди про Друза (IV.4) – це та істота, яка не може мати батьками войовничих орлів.

Таким чином, голуб, позначений лексемою “columba” – це символ миру, а дикий голуб (припутень), позначений лексемою “palumbes” – символ Муз. Об’єднання Муз із мирним життям цілком виправдано, адже, як зазначає відомий перифраз із Цицерона, “inter arma silent Musae”.

Лебідь – дуже важливий для Горация птах, адже це птах Венери і Аполлона. Про лебедя згадується у п’яти одах (II.20, III.28, IV.1, IV.2, IV.3). Саме компонування “лебединих” од (центральна ода збірки з чотирьох книг: II.20; передостання ода третьої книги; три перші оди останньої, четвертої книги) загострює увагу на цьому птахові.

1) Про оду II.20, оду з описом метаморфозу, вже було сказано.

2) “iunctis visit oloribus” (Carm. III.28, 15): “відвідала на лебединій запряжці.” Йдеться про Венеру, яка йменується символічно (через своїх птахів) і географічно (через культові місця: Кнід, Кіклади й Пафос). Ода про вшанування Нептуна у день його свята Горациєм з Лідією. Гораций пропонує, відкоркувавши амфору, оспівати Нептуна, Нереїд, Латону, Венеру і Ніч.

3) “purpureis ales oloribus” (Carm. IV.1, 10): “будеш піднесена сяючими лебедями”. Як і в попередній оді, мова про Венеру. Ода – гімн Венері, у якому Гораций прохає богиню змилюватися над ним, вже немолодим, і знайти собі більш молодий і гідний об’єкт для переслідування. Завершується ода тим, що поет все ж не може залишитися невразливим для чар богині. Не можна не відзначити, що Венері, як і зевсовим птахам, пропонується терзати зовсім не серце жертви, а її печінку (“si torrere iecur quaeris idoneum”, Carm. IV.1, 12).

4) “multa Dircaeum levat aura cysnum” (Carm. IV.2, 25): “чисте повітря підіймає Діркейського лебедя”. Під Діркейським лебедем розуміється Піндар, з яким себе порівнює і якому протиставляє себе Гораций, називаючи себе “Матинською бджолою” (Carm. IV.2, 27). Слово Піндара порівнюється з могутнім потоком. Тільки такому величному поетові личить підносити хвалу Цезарю, а Горацию слід лише підспівувати.

5) “o mutis quoque piscibus donatura cysni, si libeat, sonum” (Carm. IV.3, 19–20): “о ти, яка навіть німим рибама даси, якщо захочеш, пісню (звук) лебедя”. Зоологічна тематика строфи доповнюється черепахою – метафорою ліри, а акустична – звучанням цієї ліри: “о ти, яка вгамовуєш дзвін золотої черепахи”. Йдеться про Мельпомену, гімном якій є ця ода.

У двох із п’яти “лебединих” од лебідь символізує Венеру, у трьох – Аполлона (гімн Мельпомені є, водночас, гімном і Аполлону як вождю Муз). Для

позначення птаха Венери використовується лексема “olor”, а для птаха Аполлона – “cuspis”. Не можна не відзначити, що лебедина пісня, згадана у двох одах, є зоологічною нісенітницею. Лебеді (справжні птахи), звичайно, видають клекіт, але він зовсім не мелодійний. Дивовижної краси пісня, яку співає лебідь перед загибеллю, є красивим символом грецької поезії. Прив’язка лебедя до Аполлона відбулася, вочевидь, за двобічною метонімією прекрасної пісні, яка є атрибутом і Аполлона, і лебедя. Цей атрибут однаковою мірою міфічний для обох.

Ластівка, як традиційний символ весни, з’являється у картині приходу цієї пори року (*Carm.* IV, 12). Ластівка називається “нещасною пташкою, що оплакує Ітіка” (“nidum ponit Ityn flebiter gemens infelix avis”, *Carm.* IV, 12, 5 – 6).

Птахи од – це, з одного боку, конкретні зорові образи, фрагменти замальовки природи; з іншого – схематичні символи, окреслені кількома штрихами. Птахи для Горація, як і всі інші істоти, предмети чи явища, образи яких наявні у його поезії, – зовсім не реальні, а символічні. Птахи є для нього культурними (міфічними і поетичними) символами.

“Пташина” тема може бути розширена за допомогою метонімії, вербалізуючись лексемами: *ala* (“крило”, II.7) [22, с. 53], *pinna* (“перо, крило”, I.2, I.3, II.20, III.2, III.29, IV.2) [22, с. 737], *pluma* (“пір’ячко, пух”, II.20, IV.10) [22, с. 777], *nidus* (“гніздо”, III.4, IV.4, IV.12) [22, с. 670], *volucer* (“крилата істота”, I.37, II.17, III.28, IV.1, IV.13) [22, с. 1091].

Безпосередньо стосуються пташиної теми також лексеми “auspex” (“ауспик”, I.7) і “augur” (“авгур”, I.2, III.16, III.17) – дві категорії провісників за знаками птахів [26].

Вже з наявного матеріалу можна побачити, що в одах Горація міститься ядро концепту ПТАХ цього автора, що має три складники: віщий птах, лебідь – символ поезії і кохання та голуб – символ муз і миру. Периферія концепту може бути встановлена з інших творів Горація.

Подальші дослідження стосуються як доопрацювання образів-символів птахів у ліриці Горація, так і розширенням цієї тематики на весь творчий спадок поета. У ще більш віддаленій перспективі – дослідження образів птахів у різних античних авторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Борухович В. Г. Квинт Горацій Флакк: Поезія і время / Владимир Григорьевич Борухович. – Саратов: Изд-во СГУ, 1993. – 375 с.
2. Гаспаров М.Л. Горацій, или золото середины // Михаил Леонович Гаспаров. Об античной поэзии: Поэты. Поэтика. Риторика. – СПб.: Азбука, 2000. – С. 148–190.

3. Гаспаров М. Л. Топика и композиция гимнов Горация / М. Л. Гаспаров // Поэтика древнеримской литературы: Жанры и стиль. – М.: Наука, 1989. – С. 93–124.

4. Грекова М. А. Філософія «золотої середини» в житті та творчості Горация / М. А. Грекова // Філософська думка. – 2002. – №5. – К.: Ін-т філософії НАН України. – с. 76 – 88.

5. Грошева А.В. Опыт лингвистического анализа текста (Q.Horatii Flaccii Carm.I,31) / А. В. Грошева // Philologia classica. – СПб: Изд-во Санкт-Петербур. ун-та, 1992. – Вып. 4 (Horatiana). – С.80-88.

6. Лосев А. Ф. Гораций / А. Ф. Лосев // История античной эстетики. Ранний эллинизм. – М.: Искусство, 1979. – С. 407 – 433.

7. Морева-Вулих Н. В. Римский классицизм: творчество Вергилия, лирика Горация. – СПб.: Изд-во Гуманитарное Агентство «Академический Проект», 2000. – С. 251 – 262.

8. Селиванова Л. Л. Лебедь в культе Аполлона / Л. Л. Селиванова // Античность и средневековье Европы: межвузовский сб. науч. трудов. – Пермь: Изд-во Пермского университета, 1994. – С. 38–46.

9. Содомора А.О. Поєднання слів (iunctura) як засіб творення образів у поезії Горация / А. О. Содомора // Іноземна філологія: зб. наук. праць. – Львів: вид-во Львівського університету, 1980. – № 60. – с.145–154.

10. Стрельникова И. П. Некоторые особенности композиции диатрибических сатир Горация / И. П. Стрельникова // Поэтика древнеримской литературы: Жанры и стиль. – М.: Наука, 1989. – С. 125 – 135.

11. Чернишева Т.М. Про “золоту середину” Квінта Горация Флакка / Т. М. Чернишева // Іноземна філологія: зб. наук. праць. – Львів: вид-во Львівського університету, 1980. – № 60. – С. 99–72.

12. Чернышева Т.Н. Рецепция греческой культуры в одах Кв. Горация Флакка / Т. Н. Чернышева // Тезисы докладов всесоюзной научной конференции “Проблемы античной истории и классической филологии”. – Харьков: Изд-во Харьк. госуд. ун-та им. Н. Каразина, 1980. – С. 86–92.

13. Breed Brian W. Tua, Caesar, Aetas: Horace Ode 4.15 and the Augustan Age / B. W. Breed // The American Journal of Philology. – 2004. – Vol. 125. – № 2. – P. 245 – 254.

14. Clark Raymond J. Horace on Vergil’s Sea-Crossing in Ode 1.3 / R. J. Clark // Vergilius. – 2004. – Vol. 50. – P. 4 – 34.

15. Commagor Steele. The Function of Vine in Horace’s Odes / S. Commagor // Transactions and Proceedings of the American Philological Association. – 1957. – Vol. 88. – P. 68 – 80.

16. Faber Riemer. Poetics of Closure in Horace Odes 3. 1 / R. Faber // The American Journal of Philology. – 2005. – Vol. 126. – № 1. – P. 93–106.

17. Johnson Timothy S. Lyric, History and Imagination: Horace as Historiographer (C. 2.1) / T. S. Johnson // The Classical Journal. – 2009. – Vol. 104. – № 4. – P. 311–320.

18. Garrison Daniel H. On Reading Horace / D. H. Garrison // Horace. Epodes and Odes; [A new annotated Latin Edition]. – Oklahoma: University of Oklahoma Press: Norman, 1991. – P. I – XXVI. (Oklahoma Series in Classical Culture, v. 10).

19. Pound Ezra. Horace / E. Pound // Arion: A Journal of Humanities and the Classics. – 1970. – Vol. 9. – № 2 – 3 (Horace Issue). – P. 178 – 187.

20. Putnam Michael C. J. Horace to Torquatus: “Epistle 1.5” and “Ode 4.7” / M. C. J. Putnam // The American Journal of Philology. – 2006. – Vol. 127. – № 3. – P. 387 – 413.

21. Putnam Michael C. J. Horace’s “Carm 4.7” and the Epic tradition / M. C. J. Putnam // The American Journal of Philology. – 2007. – Vol. 100. – № 4. – P. 355–362.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

22. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь/ Иосиф Хананович Дворецкий. – М.: Русский язык, 1996. – 1096 с.

23. Фесенко Г. В., Бокотей А. А. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів) / Геннадій Васильвич Фесенко, Андрій Андрійович Бокотей . – К. – Львів: Ромус-Поліграф, 2007. – 112 с.

24. Horatius. Opera / Quintus Horatius Flaccus; [ed. F. Klingner]. – Lipsiae in aed. B. G. Teubneri, 1959. – 378 p. 209.

25. Lewis Ch., Short Ch. A Latin Dictionary / Charlton T. Lewis, Charles Short [Електронний ресурс]. Джерело доступу: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0059>

26. Smith W. A Dictionary of Greek and Roman Antiquities / William Smith. – London: Longman & Co, 1875. – P. 174 – 179.

27. Valpy F. E. J. An Etymological Dictionary of the Latin Language / Francis E. J. Valpy. – London: Longman & Co, 1828. – 570 p.

Грекова М. А., асп.,

Київський національний лінгвістический університет

ПТИЦЫ В ЛИРИКЕ ГОРАЦИЯ

В статье рассматриваются образы птиц в системе поэтических образов од Горация и осуществляется попытка реконструировать концепт ПТИЦА в его поэтических произведениях. Ключевыми художественными образами птиц в поэзии Горация являются образы-символы вещей птиц,

лебедя и голубя. В качестве контекста к этим образам выступают как события римской истории, так и мифические сюжеты.

Ключевые слова: поэтические образы Горация, образы-символы, образы-мифологемы, концепт ПТИЦА у Горация.

Grekova M. A., post graduate
Kiev state linguistic university

BIRDS IN THE HORACE'S LYRICS

The article deals with the birds images in the system of Horace poetical images. There is made an effort to reconstruct the BIRD concept in his poetic works. The key poetic images of birds in Horace's works are images-symbols of omen birds, swan and dove. As a context to these images serve as Rome historic events as mythological episodes.

Key words: Horace poetical images, image symbols, mythological symbols, the BIRD concept within Horace's works.

УДК 821.161

Грицаюк М. М., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНИЙ І ПОЕТИКАЛЬНИЙ АСПЕКТИ ЗБІРКИ «СІЛЬСЬКІ ІСТОРІЇ» А. ДІМАРОВА

Досліджено проблемно-тематичний і поетикальний аспекти творчості А. Дімарова (збірка «Сільські історії»).

Ключові слова: жанр, «історія», тема, поетика, образ.

Літературне життя України другої половини ХХ ст. розвивалося за часів тоталітарного режиму СРСР і відзначалося ідеологічно заангажованим мисленням письменників і критиків. Намагаючись відійти від вимог часу (а це не завжди вдавалося на рівні тематичному), А. Дімаров започатковує новий жанр – «історії», що продемонстрував професійне зростання автора. Він обрав «історії» саме тому, що ці короткі за формою твори використовують лише слова виважені, слова, у яких немає нічого зайвого, усе стоїть на своєму місці зберігаючи певний ритм. І вже у першій збірці «Сільські історії», що склада-